

Міністерство
захисту довкілля
та природних ресурсів
України

Державна стратегія управління лісами України до 2035 року

ПРОЄКТ ДО ОБГОВОРЕННЯ

Київ 2020

I. Передумови розроблення Стратегії

1) Загальні положення

Ця Стратегія визначає стратегічні цілі та шляхи їх реалізації з метою забезпечення сталого ведення та управління лісовим господарством.

Стратегія спрямована на визначення завдань та інструментів для розв'язання екологічних, економічних та соціальних проблем лісового господарства України, та створення умов для сталого розвитку з урахуванням географічних та інших особливостей.

Необхідність підготовки Стратегії викликана розумінням надзвичайно важливої ролі лісів для екологічної, економічної та соціальної стабільності держави, особливо в умовах зміни клімату, необхідності системного удосконалення ведення лісового господарства в Україні для забезпечення довгострокових інтересів держави на основі поєднання принципів державного регулювання з механізмами ринкових відносин з огляду на цілі децентралізації влади, збільшення кількості робочих місць, зайнятості сільського населення, мінімізації корупційних ризиків та вчинення правопорушень, утвердження відкритих, прозорих механізмів прийняття управлінських та кадрових рішень і першочергового забезпечення вітчизняних виробників сировиною шляхом створення прозорого ринку деревини.

Стратегія розроблена з урахуванням потреби у здійсненні єдиної державної політики у сфері лісових відносин, змін, які відбулися у лісовому господарстві за останні роки та міжнародних зобов'язань України.

2) Проблеми лісового господарства, для розв'язання яких розроблена Стратегія

- 2.1 Відсутність стратегії розвитку і управління лісами країни;
- 2.2 необхідність забезпечення балансу між екологічними, економічними та соціальними функціями ведення лісового господарства;
- 2.3 недосконалий розподіл функцій управління, що призводить в окремих випадках до дублювання функцій або втрати їх виконання;
- 2.4 високий рівень корупції та незаконної діяльності в лісах;
- 2.5 дисбаланс фінансового забезпечення лісгосподарської діяльності, відсутності належного фінансування заходів з ведення лісового господарства та дефіцит відповідних фахівців на Півдні і Сході країни;

- 2.6 погіршенні санітарного стану лісів;
- 2.7 застаріла інформація щодо лісів та лісового господарства України;
- 2.8 ускладнення реалізації прав власності (користування) на ліси;
- 2.9 відсутність механізмів управління лісами комунальної власності;
- 2.10 відсутність економічних механізмів стимулювання запровадження природозберігаючих технологій або їх елементів, охорони, захисту, розширеного відтворення лісів, в тому числі на землях приватної власності;
- 2.11 відсутність прозорого механізму продажу деревини; незаконні рубки та обіг незаконно добутої деревини;
- 2.12 низька довіра до лісівника у суспільстві;
- 2.13 незадовільний стан забезпечення використання лісів громадянами для рекреаційних цілей.

3) Місія та Візія 2035

Місія – ефективне управління лісами на основі забезпечення сталого ведення лісового господарства, збереження біорізноманіття, адаптованого до кліматичних змін лісового господарства, популяризація професії лісівника у суспільстві, забезпечення фінансової стабільності лісової галузі та формування сприятливих умов для активізації розвитку деревообробної та суміжних галузей економіки України.

Візія 2035 – Ліси України управляються стало для забезпечення їх стійкості, життєздатності, продуктивності, багатофункціональності, для забезпечення економічних, соціальних, екологічних та культурних переваг для нинішніх та майбутніх поколінь.

Забезпечений природоохоронний та економічний потенціал лісів, їх адаптація до змін клімату, зменшено деградацію лісів за рахунок збільшення площі та продуктивності лісів, що в результаті покращило екологію і якість життя громадян.

Ключові індикатори 2035

1. Збільшення лісистості території країни до 17 %¹.
  2. Збільшення загального запасу лісів України до 2.4 млрд м³.
-

3. Збільшення продуктивності та стійкості лісів, в тому числі:
  - a. Зменшення площ чистих та умовно чистих (8-10 одиниць у складі) насаджень сосни звичайної, дуба звичайного та бука лісового за рахунок збільшення площ мішаних насаджень з перевагою головної породи та введення відповідних листяних порід під намет насадження.
  - b. Зменшення площ лісів з низькою повнотою (нижче 0,6).
  - c. Зменшення сумарної площі суцільних рубок лісів до 30%.
  - d. Збільшення площ лісів головних лісоутворюючих порід (дуб звичайний, сосна звичайна, бук лісовий інші) природнього походження, які виникли завдяки активним заходам сприяння природному відновленню лісів та несучільним рубкам.
  - e. Зменшення обсягу деревини, яка заготовляється під час санітарних рубок до 30% від загального обсягу заготівлі деревини.
4. Зменшення річної площі лісових пожеж особливо великого розміру в Україні (більше 200 га) до рівня (додатково уточнюється)
5. Побудовано та відремонтовано 7,5 тис. км лісових доріг.
6. Забезпечення системи телевізійного спостереження для виявлення лісових пожеж на ранній стадії на 100%.
7. Парк протипожежної техніки оновлено на 100% та відновлено авіа патрулювання лісів.
8. Створення 3 лісонасіневих заводів по вирощуванню посадкового матеріалу із закритою кореневою системою.
9. Створено 3 регіональні лабораторії для генетичних досліджень якості насінневого матеріалу.
10. Створено 3 лабораторії біологічного захисту.
11. Запроваджено прозорі правила торгівлі деревиною.
12. Створено та функціонує єдина Інтернет платформа, на якій зібрані всі ІТ рішення стосовно лісового господарства, включно з публічно доступною повною базою даних про всі аспекти діяльності лісового господарства.
13. Кількість об'єктів ПЗФ та об'єктів Смарагдової мережі з оновленими менеджмент-планами (потребує уточнення).
14. Запроваджена система моніторингу біорізноманіття, динаміка показників по рокам.
15. Кількість туристів, що скористалися об'єктами рекреаційної інфраструктури (потребує уточнення).

16. Рівень емісії та поглинання вуглекислого газу лісами України (потребує уточнення).
17. Збільшення площ лісорозведення на колишніх сільськогосподарських угіддях до (потребує уточнення).
18. Запровадження системи моніторингу інвазивних видів, їх динаміка по рокам.

II. Існуючий стан лісового господарства України

Загальний опис

Загальна площа лісових ділянок, що належить до лісового фонду України, становить 10,4 млн га, в тому числі вкриті лісовою рослинністю - 9,6 млн га.

Лісистість України становить 15,9%. Незважаючи на невелику лісистість території Україна займає у Європі 9-те місце за площею лісів та 6-те місце за запасами деревини. Лісорослинні умови в Україні неоднорідні, тому ліси по території держави розміщені нерівномірно. Лісистість варіює від 3,7% в Запорізькій до 51,4% в Закарпатській областях.

Ліси зростають у трьох природних зонах (Полісся, Лісостеп, Степ), в Карпатах та гірських районах Криму, які мають різкі відмінності щодо лісорослинних умов. Таким чином ведення лісового господарства у Карпатському регіоні та на Поліссі є самоокупним коли кошти, отримані від продажу деревини спрямовуються на ведення лісового господарства, а у степовій зоні і частині лісостепової зони, які мають ліси, що виконують виключно екологічну функцію і виключені із розрахунку головного користування, на пряму залежать від державної підтримки на стале ведення лісового господарства, оскільки не мають джерел покриття коштів на відтворення, охорону та захист лісів від пожеж, шкідників та хвороб.

На ліси впливає низка абіотичних, біотичних і антропогенних чинників, під дією яких зменшується приріст деревини, відбувається всихання окремих дерев і насаджень. Вирощування і збереження лісу неможливе без вирішення проблем його захисту на всіх етапах розвитку (захист насіння, сіянців у теплицях і розсадниках, лісових культур, стиглого лісу).

На сьогодні лісопатологічна ситуація в лісах України продовжує бути напруженою, особливо у центральних та південних областях, і вимагає постійної уваги та оперативних дій щодо недопущення масового ураження насаджень шкідниками і хворобами лісу. Поряд з впливом природних факторів та зростаючим антропогенним тиском на ліси такий стан

обумовлено і недоліками у проведенні лісогосподарських заходів. Поступові та вибіркові системи головних рубок не знаходять широкого застосування внаслідок відсутності інвестування у природозберігаючі технології та внаслідок недосконалої нормативно-правової бази. Такі негативні тенденції обумовлюють небажану зміну порід, зниження стійкості насаджень, зменшення запасів стиглих і пристигаючих насаджень.

Велика частка лісів включена до складу територій природно-заповідного фонду і має стійку тенденцію до збільшення.

Близько третини лісів зростають у зоні радіоактивного забруднення, частину з яких повністю виключено з лісогосподарського виробництва. Проте необхідно радикально переглянути принципи організації та ведення лісового господарства у зв'язку з процесами реабілітації радіоактивно забруднених територій.

Поділ лісів України за функціональним призначенням та чинні віки стиглості лісів не відповідають сучасним вимогам щодо ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку.

Половина лісів України належить до штучно створених і потребує посиленого догляду. Близько 0,8 млн. гектарів лісів, що належали колишнім колективним господарствам, знаходяться на землях запасу і перебувають у незадовільному стані (самовільно вирубуються, гинуть від пожеж, хвороб, шкідників тощо).

Важливим фактором запобігання негативним наслідкам інтенсивного землекористування є захисні лісові насадження. Однак в останні десятиліття суттєво скоротились обсяги створення агролісомеліоративних насаджень. Назріла гостра необхідність у розробці відповідної нормативно-правової бази щодо проектування, створення та утримання системи захисних лісових смуг різного цільового призначення.

Потребує удосконалення система ведення мисливського господарства в напрямку суттєвого підвищення його економічної ефективності.

Існує нагальна потреба в удосконаленні системи інформаційного забезпечення лісоуправління на засадах запровадження національної інвентаризації лісів та удосконалення моніторингу лісів. Також потребує суттєвого реформування система лісовпорядкування.

Основними факторами, що зумовлюють скоєння незаконних рубок є:

- складне соціально-економічне становище громадян;
- лісові масиви на землях запасу сільських рад, належним чином не охороняються і не контролюються;

- неврегульованість правового статусу полезахисних лісових смуг, які перебували у власності колективних сільськогосподарських підприємств;
- відсутність можливості мати достойний легальний заробіток, наявність великої кількості приватних деревообробних пунктів, які скуповують незаконно добуту деревину та уникають покарань.
- неможливість повноцінного виконання функції державної лісової охорони в південних та східних областях України внаслідок відсутності належного фінансування.

На виконання Указів Президента України та завдань Уряду України прийнято дві постанови Кабінету Міністрів України, які сприятимуть подоланню тіньових схем у лісовій галузі України, зокрема щодо запровадження електронного обліку деревини та проведення продажу деревини в електронній формі. Разом з цим вони не вирішують проблеми нелегальних рубок повністю поки в Україні існує попит на нелегально заготовлену деревину та законодавчо не врегульовані питання продажу необробленої деревини.

Тривають роботи щодо забезпечення доступу громадськості до інформації щодо використання лісових ресурсів. На офіційному сайті адміністратора єдиної державної системи електронного обліку деревини ДП «Лісогосподарський інноваційно-аналітичний центр» вже реалізовано можливість перевірки законності заготівлі деревини через систему «Ліс у смартфоні» (<https://lk.ukrforest.com>) та здійснення онлайн перевірки лісоматеріалів (<https://open.ukrforest.com>) за номером бирки, номером ТТН та номером транспортного засобу. Разом з цим дані на ці платформи вводяться частково вручну, інколи є застарілими і не надають всю необхідну для ефективного громадського контролю інформацію. Існує потреба у створенні єдиної платформи, на якій будуть зібрані електронні сервіси, пов'язані з лісовим господарством.

Фінансова система лісового господарства в сучасних умовах є недосконалою. Бюджетне фінансування лісогосподарської діяльності є недостатнім, його частка в загальних витратах протягом десятиріччя складала близько 30%, але в останні роки кошти не надавалися. При тому, ліси України виконують переважно захисні, рекреаційно-оздоровчі, природоохоронні функції; значна частина лісів Півдня та Сходу України не відносяться до експлуатаційних, що обумовлює суттєву бюджетну підтримку для забезпечення належного ведення лісового господарства в екстремальних природних умовах.

Крім того лісогосподарські підприємства працюють при значному податковому навантаженні. За 2019 рік ними сплачено до бюджетів усіх рівнів 6238,4 млн. гривень.

Значне навантаження на підприємства складає сплата земельного податку з лісового фонду, який державні підприємства повинні сплачувати щорічно до місцевого бюджету у розмірі 135 млн грн. Разом з тим, за використання лісових ресурсів ті ж самі держані підприємства повинні сплачувати щорічно рентну плату у розмірі 1 млрд грн і таким чином мати подвійне оподаткування лісового фонду з різними базами оподаткування.

Крім того, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України у 2019 році державні підприємства повинні сплачувати податок на прибуток та базовий норматив відрахувань частки чистого прибутку державного підприємства (дивіденди) у розмірі 90 % у 2019 році (на сьогодні 80 %). Сума такого платежу за 2019 рік склала 255 млн грн. В результаті після сплати дивідендів на 314 державних підприємств на видатки розвитку залишилося 25 млн грн, що в середньому становить 90 тис грн на одне підприємство.

Спостерігається відставання лісової науки і освіти від світового рівня, в першу чергу, через невідповідність їх матеріальної бази зазначеному рівню.

Пропозиція на ринку лісових фахівців значно перевищує кількість реальних робочих місць на лісогосподарських підприємствах, а якість освіти значно впала внаслідок невідповідності темпів зростання лісових факультетів та кількості кваліфікованих викладачів.

Відсутність повноцінного фінансування лісового господарства, лісової освіти та науки протягом останніх десятиліть призвело до того, що в переважній більшості лісогосподарських підприємств України застосовують максимально спрощену та технологічно застарілу систему лісогосподарських заходів, яка не відповідає динамічній природі лісу, не використовує сучасні інформаційні технології та суттєво відстає від кращих Європейських зразків.

Лісове господарство ведеться за застарілими нормативами, які не враховують сучасні реалії змін клімату і не базується на результатах сучасних наукових досліджень. Це, в свою чергу, призводить до значного падіння рівня практичного навчання студентів лісових факультетів на місцях виробничих практик у підприємствах, який не відповідає їх рівню теоретичної підготовки.

Система управління лісами та характеристика виконуваних функцій

Ліси України щоденно для громадян України ліси надають цілий спектр екосистемних послуг, серед яких:

- забезпечувальні – надання продуктів харчування, питної води, деревини, волокна, палива, генетичних ресурсів тощо;

- регулювальні – формування клімату та макроклімату (в т.ч. як такого, що впливає на підвищення продуктивності сільськогосподарських культур), захист від повеней та інших стихійних лих, контроль захворювань, поглинання відходів людської життєдіяльності, очищення води і повітря, боротьба зі шкідниками;
- культурні – збагачення культурних, духовних та естетичних аспектів людського добробуту: емоції від спілкування з природою, відчуття місцевості, середовище для формування способу життя, звичаїв і традицій;
- підтримувальні – забезпечення існування екосистем: формування ґрунту, первинна продуктивність, базові біогеохімічні процеси (кругообіг поживних речовин, фотосинтез), середовище перебування.

Частина із зазначених екосистем цих послуг досі залишається поза увагою під час формування і впровадження лісової політики країни.

Однією із особливостей лісового господарства держави досі є багатовідомча структура використання лісів, що ускладнює реалізацію єдиної лісової політики в країні.

Відповідно до статті 56 Земельного кодексу України та статті 7 Лісового кодексу України ліси України можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності. Переважна більшість лісів перебуває у державній власності.

В процесі розмежування земель до комунальної власності можуть бути віднесені близько 1,3 млн. га (13%) земельних ділянок лісгосподарського призначення, що знаходяться у постійному користуванні комунальних підприємств, підпорядкованих органам місцевого самоврядування.

Частка лісів приватної власності становить менше 0,1% загальної площі лісових земель. Близько 800 тис. га лісових земель державної власності не надані в користування та віднесені до земель запасу. В Україні історично сформована ситуація із закріпленням державних лісів за численними постійними лісокористувачами (для ведення лісового господарства ліси надані в постійне користування підприємствам, установам і організаціям кількох міністерств і відомств).

Повноваження щодо управління лісами закріплені в Лісовому кодексі України і відповідають положенням Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» відповідно до якого профільне Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України формує лісову політику, а Держлісагентство її реалізує.

Міжнародна співпраця у сфері управління лісами.

Україна активне бере участь у міжнародному співробітництві. Серед міжнародних зобов'язань України у галузі лісового господарства є добровільні та юридично обов'язкові зобов'язання європейського та глобального масштабу. Зокрема:

- Добровільні зобов'язання України в рамках виконання «Стратегічного плану ООН щодо лісів на період 2017-2030 роки», які включають бачення України стосовно виконання глобальних цілей стосовно лісів.
- Добровільні зобов'язання України в рамках національного досягнення цілі 15 збалансованого розвитку «Збереження екосистем суші».
- Добровільні зобов'язання України в рамках співпраці з процесом «Лісова Європа».
- Юридично обов'язкові зобов'язання в рамках виконання Протоколу про стале управління лісами в рамках Карпатської конвенції.

Крім того існують добровільні зобов'язання стосовно надання міжнародної звітності в рамках глобальної оцінки лісових ресурсів та звітності стосовно виконання загальноєвропейських критеріїв та індикаторів сталого лісоуправління (надання звітності синхронізовано один раз на 5 років).

З огляду на імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом та його державами-членами, з іншої сторони офіційно співпраця здійснюється в рамках Підкомітету Україна-ЄС Комітету Асоціації Україна – ЄС у торгівельному складі стосовно виконання статті 294 вищезазначеної угоди.

Двостороннє співробітництво здійснюється з Турецькою, Польською, Австрійською, Словацькою Фінляндською Республіками, Словенією, Республікою Білорусь в рамках міждержавних та відомчих угод та меморандумів про взаєморозуміння.

III. Стратегічні цілі

1. Забезпечення екологічної стійкості

- збільшення площі лісів, підвищення стійкості та якості лісів, нарощення екологічного та ресурсного потенціалу лісів;
- збільшення поглинання й утримання вуглиця;
- адаптація лісів до змін клімату та перехід на наближені до природи методи лісівництва із формуванням лісів природного складу і структури;
- удосконалення існуючої системи охорони лісів від пожеж;

- збереження та відтворення генетичного різноманіття лісів;
- охорона ґрунтів та вод, збереження видів та біорізноманіття;
- захист старовікових та інших особливо цінних лісів;
- збереження самосійних лісів на закинутих сільськогосподарських угіддях;
- збереження лісів, що утворилися природним шляхом на деградованих та землях сільськогосподарського призначення, що не обробляються;
- розвиток державно-приватного партнерства, зокрема щодо виконання лісогосподарських операцій, в тому числі запровадження системи кваліфікаційної підготовки персоналу найманих бригад та сертифікації стану технічних засобів, технологій, що залучаються при проведенні лісогосподарських операцій за договорами;
- розроблення системи захисту насаджень від шкідників та хвороб лісу;
- розвиток захисного лісорозведення та агролісомеліорації;
- боротьба з інвазійними чужорідними видами;
- розвиток мисливського господарства;
- збереження біологічного різноманіття;
- підтримка водоохоронної та ґрунтозахисної ролі лісів;
- ефективне управління лісами зони відчуження.

2. Забезпечення вагомого внеску лісів в розвиток економіки

- Ліси, основа лісового сектору економіки і чинник розвитку сільських територій та територіальних громад;
- Підвищення економічної продуктивності, створення прозорого ринку деревини;
- підвищення конкурентоздатності лісогосподарського виробництва;
- формування загальнодержавного балансу заготівлі та споживання деревини;
- розвиток державно-приватного партнерства, зокрема щодо виконання лісогосподарських операцій;
- популяризація використання виробів з деревини в суспільстві;
- удосконалення системи оподаткування та фінансування лісогосподарської діяльності, встановлення справедливої бази оподаткування для постійних лісокористувачів;
- збільшення інвестиційної привабливості лісового сектору економіки для створення мікро, малих, середніх та великих підприємств задіяних в лісовому секторі;

- спрощення процедур змін цільового призначення земель із земель сільськогосподарського призначення на лісгосподарське призначення;
- запровадження системи економічних стимулів, пільг, дотацій тощо для стимулювання використання природозберігаючих технологій та залучення інвестицій у лісове господарство та активізації суб'єктів господарювання у деревообробній галузі, які використовують безвідходний цикл переробки деревини;
- монетизація еко-системних послуг лісового господарства та збільшення їхньої частки;
- популяризація і ефективне впровадження використання не деревинних ресурсів лісу.

3. Рекреація та відкрите суспільство

- Розвиток екологічного туризму, покращення надання соціальних послуг в лісі, рекреаційного використання лісів;
- підвищення якості та доступності інформації про ліси та лісове господарство;
- впровадження інформаційних технологій у систему управління лісами та підвищення прозорості даних стосовно лісів та лісового господарства;
- популяризація деревини як екологічного конструкційного матеріалу з метою збільшення обсягів споживання деревини та виробів з неї;
- моніторинг стану лісів, інвентаризація та ефективне управління даними.

4. Дослідження та освіта

- Підвищення кваліфікації людей, які працюють в лісі та з його ресурсами;
- Розвиток науки, впровадження наукоємних технологій і методик у виробництво, обмін досвідом.
- пріоритетні напрямки досліджень:
- сценарії динаміки лісових екосистем та їх структури в умовах змін клімату;
- регіональні програми вирощування оптимальних насаджень з урахуванням змін клімату;
- моделі та сценарії заготівлі деревної продукції лісів в умовах змін клімату;

- розробка якісних типових програм підготовки бакалаврів та магістрів лісового господарства.

5. Ефективне управління лісами

- зміна моделі та механізмів державного управління в сфері лісового та мисливського господарства;
- оптимізація та реорганізація структури і функцій суб'єктів господарювання державної власності в лісовій сфері;
- удосконалення системи фінансування ведення лісового господарства;
- державне стимулювання розвитку господарської діяльності у деревообробній галузі з отриманням доданої вартості;
- зміна правил здійснення лісгосподарських заходів, спрямування на наближені до природи методи лісництва та несучільні види рубок;
- забезпечення прозорості лісгосподарської діяльності в частині відкритого електронного ринку продажу деревини;
- впровадження нової системи організації охорони і захисту лісів, попередження незаконних рубок та обігу незаконно заготовленої деревини;
- розроблення комплексу заходів щодо запобігання збуту нелегально заготовленої деревини;
- розроблення та впровадження програм реабілітації стану лісів та відновлення лісових ресурсів в результаті військових дій на Сході України;
- покращення методів управління лісовими об'єктами природно-заповідних територій, у зоні відчуження та у Південно-східному регіоні України.

IV. Шляхи реалізації стратегії згідно стратегічних цілей

1. Забезпечення екологічної стійкості

Основна мета трансформація лісового господарства в напрямок швидкого і ефективного реагування на виклики, які виникають в природі.

Визначено комплекс заходів з метою збереження та збільшення лісів, підвищення стійкості до шкідників і змін клімату:

1. Збільшення площі лісів, підвищення стійкості та якості лісів,

наращення екологічного та ресурсного потенціалу лісів.

1.1 Збільшення площ лісів України повинно відбуватись шляхом:

- наданням статусу земель лісового фонду самосійним та необлікованим лісам;
- лісорозведенням на деградованих та малопродуктивних землях, виведених з сільськогосподарського обігу, з обов'язковим врахуванням природних умов місцевості і відмовою від заліснення екологічно важливих ділянок степів та лук;
- запровадження механізмів стимулювання ведення лісового господарства приватними власниками земель;
- відмовою від передачі земель лісового фонду під інші форми землекористування за винятком випадків коли така передача здійснюється для суспільно важливих цілей.

1.2 Для підвищення якості лісів та наращення екологічного та ресурсного потенціалу лісів необхідно:

- проводити переформування штучних та похідних лісів у наближені до природних різновікові та різнопорідні ліси;
- в неексплуатаційних категоріях лісів відмовитись від суцільних рубок, проводити заготівлю деревини в них вибіркоким способом;
- збільшити обсяг проведення рубок догляду в лісах;
- відмовитись від використання при лісовідновленні інвазійних порід дерев.

2. Збільшення поглинання й утримання вуглецю лісами.

2.1 Впровадження компенсаційних механізмів, щодо зменшення емісії та збільшенням абсорбції вуглекислого газу лісовою галуззю та/або окремими лісокористувачами.

2.2 Лісоуправління має бути спрямоване на підтримання функції накопичення вуглецю.

2.3 Для зменшення негативного впливу традиційної енергетики, і, водночас, уникнення надмірного енергетичного впливу на ліси при зростанні вжитку деревної біомаси в енергетиці, доцільно створювати енергетичні плантації із швидкоростучих не інвазійних видів дерев на землях сільськогосподарського призначення, з метою подальшого використання отриманої з них біомаси.

- 2.4 Обсяг вуглецю, що абсорбується деревною біомасою, має перевищувати обсяг, що вилучається при господарському використанні лісу.
- 2.5 Обсяг вуглецю, що абсорбується лісами повинен зрости на 10% у абсолютному вимірі.

3. Адаптація лісів до змін клімату та перехід на наближені до природи методи лісівництва із формуванням лісів природного складу і структури;

3.1 Необхідні заходи з адаптації лісів до зміни клімату, і збільшення стійкості лісів до кліматичних змін:

- вдосконалення нормативно-правової бази, щодо проведення рубок формування і оздоровлення лісів та правил рубок головного користування в лісах України з врахуванням необхідності адаптації структури лісів до змін клімату;
- відмова від поняття «цінна господарська порода» для неексплуатаційних категорій лісів;
- поступова відмова від створення монокультур;
- перехід на вирощування та формування лісів, наблжених до природних, різнопородних та різновікових, з використанням місцевих порід дерев, стійких до кліматичних змін;
- максимальне використання природного поновлення для відтворення лісів.

4. Удосконалення існуючої системи охорони лісів від пожеж

Створення національної системи охорони ландшафтів від пожеж, яка повинна забезпечити скоординовані та уніфіковані дії відомств та служб у плануванні, попередженні та гасінні пожеж, а також відновленні лісів, пройдених пожежами з метою вирощування стійких, суспільно привабливих лісів та забезпечення економічно прибуткового лісового господарства.

5. Збереження та відтворення генетичного різноманіття лісів

5.1 Захист старовікових та інших особливо цінних лісів.

- Всі ідентифіковані праліси, квазіпраліси та природні ліси мають підлягати охороні в складі пралісових пам'яток природи, заповідних зон національних парків або біосферних заповідників, із дотриманням

режиму повного не втручання в природні процеси, включно із встановленням необхідної буферної зони навколо.

- Ідентифіковані праліси, квазіпраліси та природні ліси як еталонні ділянки недоторканих або малозмінених лісів мають підлягати регулярному моніторингу на предмет довгострокових змін в лісовому покриві.
- Особливо цінні ліси повинні виділятися на рівні кожного окремого лісового господарства, не обмежуючись поняттям пралісів, квазіпралісів та природних лісів, а враховуючи окремі визначальні показники лісових екосистем або їх сукупність (вік, різноманітний породний склад і т.д.), а також включати сполучні території.
- Мережа виділених особливо цінних ділянок має якомога повніше охоплювати все розмаїття природних лісів окремо взятого лісового господарства, а менеджмент окремих об'єктів мусить бути спрямований на підтримання їх цінностей.

6. Розроблення системи захисту насаджень від шкідників та хвороб лісу.

- Захист від шкідників повинен відбуватись в першу чергу на ландшафтному рівні шляхом переформування штучних лісів та відмовою від створення монокультур, створення смуг листяних насаджень поміж хвойними тощо.
- Санітарні рубки повинні бути орієнтовані на оперативне вилучення свіжезаражених дерев і на боротьбу з конкретними шкідниками, а не відмерлих сухостійних дерев. Вилучення мертвої деревини з лісу повинно бути обмежене в неексплуатаційних категоріях лісів, як і проведення санітарних рубок в лісах природно заповідного фонду.

7. Розвиток захисного лісорозведення та агролісомеліорації.

- Лісосмуги повинні бути обліковані та взяті на баланс лісгоспами, органами місцевого самоврядування або іншими установами та організаціями, залежно від місця їх розташування і призначення.
- Управління лісосмугами має здійснюватися на основі розроблених менеджмент планів; господарська діяльність має спрямовуватися виключно на підтримання стану лісосмуг.
- Відповідальні установи та організації, на балансі яких рахуватимуться лісосмуги, мають відповідати за підтримання лісосмуг у потрібному і характерному для конкретних умов стані.

- Лісосмуги мають бути забезпечені від зменшення площі і зміни цільового призначення з лісів на інше, за винятком окремих виняткових випадків з метою забезпечення суспільного інтересу.

8. Боротьба з інвазійними чужорідними видами.

- Обмеження використання інвазійних видів при лісовідновленні та лісорозведенні.
- Запровадження моніторингу інвазійних видів рослин в лісах. Створення каталогу інвазивних видів.
- Обмеження використання чужорідних неінвазійних видів при лісовідновленні та лісорозведенні.

9. Розвиток мисливського господарства

Удосконалення державної політики у галузі мисливського господарства, шляхом:

- 9.1 Реформування мисливського господарства з метою створення чіткої структури управління мисливським господарством та контролю за ним від місцевого, регіонального рівня до державної служби управління і забезпечення державного регулювання та контролю у галузі охорони, використання та відтворення мисливських тварин;
- 9.2 підготовки, внесення та прийняття змін до законів України «Про мисливське господарство та полювання», «Про тваринний світ», «Про природно-заповідний фонд України», Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України, інших законодавчих актів, що регулюють відносини та встановлюють відповідальність у сфері охорони та використання об'єктів тваринного світу та середовища їх існування, у тому числі з метою:
  - спрощення процедури надання в користування мисливських угідь, створення прозорого та конкурентного механізму цієї процедури, оптимізації розмірів площі мисливських угідь, що надаються одному користувачу;
  - врегулювання взаємовідносин між користувачами мисливських угідь і власниками та користувачами земельних ділянок; розробка принципів та механізму відшкодування збитків, завданих сторонами відносин одна одній;
  - створення механізмів стимулювання розвитку мисливських господарств, мисливських ферм, мисливських вольєрних господарств, мисливського туризму та трофейного полювання, ринку мисливських послуг і продукції мисливського господарства;

- вдосконалення норм і порядку управління популяціями мисливських тварин, затвердження правил державного обліку мисливських тварин і обсягів їх добування;
- розробки порядку регулювання чисельності тварин, визнаних шкідливими для мисливського та сільського господарства, а також для життя та здоров'я населення;
- посилення державного контролю за виконанням вимог чинного законодавства, норм і правил щодо збереження диких тварин та середовища їх існування, посилення відповідальності за їх порушення як громадянами, так і підприємствами;
- впровадження інтенсивних форм ведення мисливського господарства в практику роботи господарств;

9.3 Популяризації мисливства як елементу культури народу та методу збереження біорізноманіття. Роз'яснення населенню ролі сучасного мисливського господарства в справі збереження диких тварин та середовища їх існування; пропагування досягнень мисливського господарства, ролі та значення його працівників у збереженні тваринного світу та економічного розвитку регіону; виховання у населення почуття патріотизму, бережливого ставлення до довкілля; формування позитивного іміджу мисливця;

9.4 Запровадження система моніторингу рідкісних видів тварин, що враховуватиме особливості біології видів та організаційні особливості мисливських господарств;

9.5 Мисливський менеджмент має бути спрямований на підтримку існуючих та створення нових популяцій рідкісних видів, в тому числі шляхом розведення і випуску тварин в природні умови (наприклад, зубрів, глушців і т.д.)

10. Збереження біологічного різноманіття

10.1 Збереження біорізноманіття має забезпечуватися через мережу створених об'єктів природно-заповідного фонду, виділених пралісів, квазіпралісів та природних лісів, об'єктів Смарагдової мережі, репрезентативних та особливо цінних для збереження ділянок, та шляхом врахування специфічних вимог по охороні конкретних видів та оселищ як (і особливо) в межах наведених вище об'єктів, так і поза їхніми межами.

10.2 Мережа об'єктів природно-заповідного фонду та природоохоронних територій має бути розширена для репрезентативного охоплення різних лісових оселищ та місць проживання рідкісних видів тварин і

- рослин, і таким чином забезпечення повноцінного виконання природоохоронних функцій лісу.
- 10.3 Базовий моніторинг біорізноманіття (щонайменше на прикладі певних індикаторних видів/оселищ і щонайменше в межах об'єктів природно-заповідного фонду) має забезпечуватися при проведенні лісовпорядкування та оцінки впливу на довкілля; визначено та затверджено методику, за якою має здійснюватися даний моніторинг.
  - 10.4 Менеджмент-плани по охороні об'єктів природно-заповідного фонду мають бути деталізовані з урахуванням цілі і мети їх створення, а також вимог по охороні рідкісних видів та оселищ. Лісовпорядкування має включати рекомендації щодо управління лісовими об'єктами ПЗФ відповідно до мети створення і збереження об'єктів заповідання.
  - 10.5 Оселища, що підлягають охороні в рамках Смарагдової мережі, мають бути ідентифіковані, а їхнє управління проаналізованим на предмет доцільності та ефективності. Менеджмент-плани по охороні оселищ Смарагдової мережі (а також репрезентативних та особливо цінних для збереження лісів) мають бути розроблені з урахуванням вимог по охороні рідкісних видів та оселищ.
  - 10.6 Збереження в лісах важливих для біорізноманіття елементів, таких як окремі старовікові дерева, дерева з дуплами, наявність сухостійної та лежачої мертвої деревини різних розмірів та різних стадій розкладу.
  - 10.7 Перехід із плантаційної системи ведення лісового господарства на наближене до природи лісівництво, із формуванням лісів природного складу і структури.
  - 10.8 Відновлення деградованих водно-болотних угідь у складі лісового фонду, а існуючі водно-болотні угіддя у лісах мають бути захищені від осушення та інших негативних факторів, які призводять до їхньої деградації.
  - 10.9 Не втручання у природні процеси має розглядатися як одна із опцій менеджменту, зокрема - одна із пріоритетних у об'єктах природно-заповідного фонду, об'єктах Смарагдової мережі, репрезентативних ділянках та особливо цінних для збереження лісах.
  - 10.10 Збереження біорізноманіття на екосистемному рівні має забезпечуватися підтримкою та відновленням мозаїки видового та вікового різноманіття лісів, у відповідності з місцевими характеристиками та природними умовами.
  - 10.11 Має забезпечуватися підтримка і збереження окремих, незначних за площею екотонних чи пограничних типів оселищ: рідколісся на пісках, заболочені ділянки і заплавні ліси, ліси пасовищного типу тощо.

11. Підтримка водоохоронної та ґрунтозахисної ролі лісів.

- 11.1 Перехід від суцільнолісосічної системи рубок до вибіркової, в першу чергу в гірській місцевості, задля уникнення подальшої ерозії ґрунту. Заходи на попередження ерозії на лісосіках.
- 11.2 При лісозаготівлі використовуються ощадливі з точки зору збереження ґрунту і попередження ерозії технології і процеси, особливо в гірській місцевості, наприклад трелювання повітряно-канатними установками тощо; в той самий час мають відмовлятися від шкідливих практик на зразок трелювання потоками або з використанням гусеничної техніки в горах.
- 11.3 Лісове господарство в лісах захисної та рекреаційно-оздоровчих категорій має максимально враховувати пріоритетні функції вказаних категорій лісу, зокрема, сталість постійного лісового покриву, що також потребує переходу від суцільнолісосічної системи вирубок до вибіркової.
- 11.4 Проведення заліснення деградованих сільськогосподарських та інших земель, передусім в межах лісової зони, з урахуванням місцевих умов і залуження як альтернативи, так, щоб заліснення не відбувалося за рахунок втрати лучних та степових ділянок.
- 11.5 Заходи повинні бути спрямованими на підтримання родючості після здійснення суцільних рубань, такі як подрібнення і розкидання порубкових решток тощо.

12. Ефективне управління лісами зони відчуження

Основною задачею є утримання екосистем зони відчуження, як основного акумулятора радіонуклідів та запобігання їх неконтрольованій міграції.

12.1 Основні напрямки діяльності:

- лісовідновлення має відбуватися за рахунок природного поновлення корінних видів дерев, по можливості без створення штучних культур;
- зниження пожежної небезпеки в екосистемах зони відчуження;
- приведення до належного стану охоронних зон лінійних об'єктів та смуг відведення автодоріг.

13. Фінансування заходів з підтримання екологічної стійкості лісів та збереження біорізноманіття в лісах.

Заходи з підтримки екологічної стійкості лісів та збереження біорізноманіття в лісах повинні здійснюватися як за рахунок коштів

лісокористувачів, зароблених від реалізації деревини так і за рахунок бюджетних коштів та інших, не заборонених законом джерел.

2. Забезпечення вагомого внеску лісів в розвиток економіки

Ефективність здійснення заходів з ведення лісового господарства є основною рушійною силою отримання доданої вартості у лісовому господарстві, що в свою чергу сприятиме оптимізації витрат і збільшення прибутків підприємств лісової галузі.

У процесі здійснення змін, пріоритетним напрямком державної лісової політики має бути подання об'єктивної інформації та спростування негативного іміджу лісового господарства України в країні та світі.

Основним цілями для економічного розвитку лісового господарства є:

1. Підвищення економічної продуктивності, створення прозорого ринку деревини в Україні.

Підвищення економічної продуктивності передбачає збільшення частки лісового сектора у ВВП України шляхом отримання максимально можливого доходу в процесі невиснажливого лісокористування, яке забезпечує виконання лісами екологічних і соціальних функцій, при цьому забезпечуючи фінансову стабільність лісогосподарських підприємств та максимальну додану вартість деревообробних підприємств і інших споживачів продукції і послуг.

Оптимізація виробничих процесів, отримання та реалізації деревини вищої якості, зведення до обґрунтованого мінімуму лісосічних залишків, що підлягають утилізації, максимальному зменшенню залишків не реалізованої деревини на складах, а також розширенню кількості і асортименту іншої деревної і недеревної продукції та послуг є пріоритетним напрямом розвитку.

Врегулювання правил торгівлі деревиною, пріоритетом є рівний доступ для споживачів деревини.

2. Підвищення конкурентоздатності лісогосподарського виробництва.

Конкурентоздатність лісогосподарського виробництва полягає у здатності підприємств лісового господарства випускати конкурентоспроможну продукцію, реалізація якої забезпечує самофінансування.

В умовах скорочення виробництва та відсутності дефіциту сировини на світовому ринку деревини і деревних матеріалів одним із головних факторів конкурентоспроможності повинне бути підтвердження їхнього походження із лісів зі сталим лісоуправлінням.

Маркетинговим інструментом підвищення конкурентоздатності лісогосподарського виробництва є лісова сертифікація. На державному рівні повинна здійснюватися всебічна підтримка національної системи лісової сертифікації за схемою PEFC та системи сертифікації за міжнародною схемою FSC як основи здорової конкуренції при досягненні спільних цілей.

3. Формування загальнодержавного балансу заготівлі та споживання деревини.

Основними завданнями формування загальнодержавного балансу заготівлі і споживання деревини є:

- формування планових показників заготівлі деревини на основі прогнозного попиту деревообробних підприємств, визначення загальної кількості деревини, яка може бути реалізована;
- визначення фактичних обсягів заготівлі деревини і її споживання з врахуванням імпорту деревини і деревинної продукції первинної і вторинної переробки (пиломатеріалів, плитних матеріалів). Це має бути спрямовано на підвищення попиту на вітчизняну деревину, її повне використання, заміщення імпорту підприємствами повного циклу переробки деревини, підтримання деревообробників як повного циклу, так і первинної та вторинної ланки;
- ліквідація тіньового обігу деревини і деревних матеріалів на основі об'єктивних даних балансу.

4. Популяризація використання виробів з деревини в суспільстві.

- Деревина, як природний відновлюваний матеріал має суттєві переваги перед матеріалами, створеними з викопних невідновлюваних джерел. Вироби з деревини підлягають повторній переробці. Популяризація виробів з деревини сприяє зменшенню забруднення навколишнього середовища відходами з тривалим періодом розпаду.
- Запровадження заходів для «каскадного» використання вжитої деревини, щоб використана в будівельній/деревообробній та іншій промисловості деревина йшла на подальшу переробку або потреби енергетики.

- Використання відходів деревообробної галузі, на енергетичні потреби, що в свою чергу зменшить шкідливий вплив на навколишнє середовище від використання традиційної енергетики.
- 5. Оновлення основних засобів та матеріально-технічної бази лісогосподарських підприємств, забезпечення підприємств сучасним обладнанням для лісовирощування, ведення лісовпорядкування, охорони та захисту лісів є пріоритетними цілями держави.
- 6. Удосконалення системи оподаткування та фінансування лісогосподарської діяльності, встановлення справедливої бази оподаткування для постійних лісокористувачів, що надасть додаткові можливості для розвитку.

Система нарахування і використання екологічного податку повинна бути реорганізована аби дозволити використовувати кошти місцевих та державного фонду охорону навколишнього природного середовища на заходи підтримання екологічної стійкості лісів та збереження біорізноманіття в лісах.

- 7. Запровадження системи економічних стимулів, пільг, дотацій для активізації суб'єктів господарювання у деревообробній галузі, який використовують безвідходний цикл переробки деревини.
- 8. Популяризація і ефективне впровадження використання недеревинних ресурсів лісу шляхом:
  - покращення співпраці державних лісових підприємств і приватного бізнесу, популяризація продукції в Україні і за кордоном;
  - використання недеревинних ресурсів лісу поряд з туризмом і рекреацією, як ключового напрямку експлуатації відновлювальних ресурсів, які забезпечують збереження біорозмаїття;
  - впровадження передових технологій природокористування з повним циклом заготівлі й переробки недеревинних ресурсів лісу;
  - визначення оптимального цільового призначення кожної ділянки лісу для створення кадастру недеревинних ресурсів лісу;
  - створення плантацій дикоросів;
  - виробництво інноваційних видів продукції з використанням технологій швидкого заморожування і вакуумної упаковки тощо.

3. Рекреація та відкрите суспільство

Популяризація використання лісів для туризму та рекреації, створення умови для залучення коштів бізнесу в розвиток туристичної інфраструктури в лісовій галузі є основною метою пропонованих змін.

Вся суспільно важлива інформація про ліси незалежно від форми власності лісів повинна бути у відкритому доступі. Відкритість до громадськості і прозорість рішень є пріоритетними задачами.

3.1 Для покращення використання рекреаційного потенціалу лісів планується:

- 3.1.1 Розвивати інфраструктуру для туризму та рекреації, в т.ч. створення та облаштування екологічних стежок, туристичних шляхів, місць відпочинку, рекреаційних стоянок та іншої інфраструктури.
- 3.1.2 Створити умови для залучення коштів бізнесу в розвиток туристичної інфраструктури в лісовій галузі.
- 3.1.3 Проводити моніторинг туристичного руху та аналіз даних для подальшого ефективного менеджменту відвідування лісів, в т.ч. через запровадження сучасних ІТ технологій.
- 3.1.4 Запровадити заходи по унормуванню туристичного потоку, з урахуванням максимально допустимого розрахованого рекреаційного навантаження для уникнення рекреаційної дигресії та негативного впливу на біорізноманіття.
- 3.1.5 Забезпечити безпеку відвідувачів, в тому числі організацію превентивних заходів та інформування щодо прав та обов'язків туристів в лісі.
- 3.1.6 Створення доступності рекреації у лісах для маломобільних груп населення, в т.ч. для осіб з інвалідністю.
- 3.1.7 Залучати до планування та організації заходів рекреації в лісах волонтерів.
- 3.1.8 Здійснювати активну та сучасну комплексну популяризацію лісів України для туризму як всередині держави, так і закордоном.
- 3.1.9 Розробити веб ресурси та мобільні додатки щодо рекреації в лісах.
- 3.1.10 Розвинути співпрацю з туристичним бізнесом та органами місцевого самоврядування.

3.2 Підвищити якість та доступність інформації про ліси та лісове господарство.

3.2.1 Вся суспільно важлива інформація про ліси незалежно від форми власності лісів повинна бути у відкритому доступі.

- 3.2.2 Екологічна освіта стосовно цінності лісів загалом, як живої екосистеми, так і окремих її компонентів, має запроваджуватися паралельно із розвитком туристичної та рекреаційної інфраструктури (наприклад, у вигляді візит-центрів, екологічних стежок, тематичних інтерактивних екскурсій і т.д.).
- 3.2.3 Впровадження інформаційних технологій у систему управління лісами та підвищення прозорості даних стосовно лісів та лісового господарства.
- 3.2.4 Моніторинг стану лісів, інвентаризація та ефективне управління даними.
- 3.2.5 Забезпечити врахування інтересів місцевих громад щодо лісів: створити нормативно-правову базу для уможливлення охорони цінних для громад лісів (ягідники, місця рекреації тощо), а також передбачити можливості участі громадян у процесах управління лісами.

4. Дослідження та освіта

Основна мета якісна підготовка кадрів для лісової галузі.

Система наукових установ і підприємств, які займаються дослідженням в лісовій галузі потребують оновлення.

Пріоритетним є розроблення комплексу заходів щодо покращення екологічної освіти населення, як щодо організації лісгосподарської діяльності, так стосовно цінності лісів загалом, як живої екосистеми.

Вища лісова освіта та наука на сучасному етапі розвитку України повинна бути інтегрована у лісову політику, бути невід'ємною частиною взаємовідносин зацікавлених органів держаного управління лісами, суспільства та практичного лісівництва.

Головним пріоритетом підготовки майбутніх фахівців є формування у них бачення та принципів, надання достатнього рівня фахових теоретичних знань та відповідних практичних навичок щодо забезпечення сталого управління лісами, зокрема, виконання всього комплексу лісгосподарських та інших необхідних заходів, які забезпечать формування стійких та продуктивних лісів в умовах змін клімату та інших непередбачуваних викликів майбутнього на основі застосування інформаційних технологій та останніх наукових знань про природу лісових екосистем.

Для покращення системи лісової освіти планується:

1. Підвищити вимоги до якості освітніх програм підготовки бакалаврів і магістрів лісового господарства, зокрема, щодо оцінки відповідності академічної та професійної кваліфікації науково-педагогічних працівників, залучених до викладання навчальних дисциплін.
2. Налагодити ефективну співпрацю між університетами та лісогосподарськими підприємствами для впровадження наукових розробок та передового міжнародного досвіду у виробництво.
3. Визначити та затвердити на державному рівні пріоритетні напрямки перспективних лісових фундаментальних та прикладних досліджень та забезпечити механізми їх фінансування, в першу чергу, за такими напрямками:
  - 3.1 розшифрування геному головних листовних порід України за природними зонами та оцінка впливу використання насіння невідомого походження, тривалого лісокультурного виробництва та інших факторів на генофонд природних та штучних насаджень;
  - 3.2 дослідження гідрологічного та світлового режиму лісів та особливостей фізіологічних процесів деревних видів (фотосинтезу, живлення, кругообігу тощо) в умовах змін клімату з метою визначення оптимальної просторової структури та видового складу лісів з точки зору їх стійкості та продуктивності;
  - 3.3 наукове забезпечення впровадження даних дистанційного зондування Землі та сучасних інформаційних технологій для сталого управління лісами;
  - 3.4 розробка програм формування чистих та мішаних деревостанів лісоутворюючих порід рубками догляду та їх впровадження на рівні нормативів з метою досягнення оптимальних показників стійкості та продуктивності протягом періоду вирощування;
  - 3.5 наукове обґрунтування та перехід на широке використання несучільних методів рубок головного користування;
  - 3.6 розробка національної системи паспортизації насіння, контролю походження та якості насіння, з якого створюються ліси з метою забезпечення збереження та відтворення природного генетичного фонду лісів;
  - 3.7 розробка національної інтегрованої системи охорони лісів від ландшафтних пожеж та захисту лісів від шкідників та хвороб.

5. Ефективне управління лісами

Ефективне управління лісовою галуззю передбачає побудову збалансованої системи правовідносин між суб'єктами лісового

господарства з урахуванням попередження можливого конфлікту інтересів. Засобом досягнення цієї цілі є чітке відокремлення функцій формування лісової політики, регуляторних функцій, контролю і моніторингу та здійснення економічної діяльності. Кожна з цих функцій повинна бути реалізована таким чином, щоб забезпечити баланс повноважень між суб'єктами управління лісовою галуззю.

Формування політики

Ця функція повинна стати базовою для центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері лісового господарства визначає пріоритетні напрями та стратегію розвитку у сфері лісових відносин, відповідає за розробку, підготовку та прийняття нормативно-правових актів та усіх стратегічних документів на національному рівні.

Контроль і моніторинг за веденням лісового господарством

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, забезпечує формування системи контролю за веденням лісового господарства в Україні шляхом визначення відповідальних підвідомчих установ та їх повноважень в сфері контролю за здійсненням лісгосподарських заходів, в тому числі щодо здійснення лісовпорядкування, державного лісового кадастру, обліку, моніторингу та національної інвентаризації лісів.

Регуляторна функція

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства:

- вносить пропозиції щодо формування державної лісової політики;
- здійснює видачу дозвільних документів та ліцензій;
- координує діяльність лісової охорони інших постійних лісокористувачів і власників лісів;
- бере участь у підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації кадрів для лісового господарства;
- вносить пропозиції щодо обмеження або тимчасового припинення діяльності підприємств, установ та організацій незалежно від їх

підпорядкування та форми власності у разі порушення ними лісового законодавства;

- здійснює міжнародне співробітництво з питань ведення лісового господарства;

Здійснення економічної діяльності

Ведення економічної діяльності у лісовій галузі передбачається сконцентрувати в межах новоствореного незалежного суб'єкту господарювання, який буде уповноважений здійснювати управління всіма державними лісовими підприємствами. При цьому передбачається збереження за кожним підприємством статусу юридичної особи, а також заборона їх для приватизації.

Ці заходи стануть основою якісних змін в лісовому господарстві для більш економічно ефективного та дієвого управління лісовим господарством в Україні.

Основними завданнями діяльності незалежного суб'єкту господарювання є:

- організація ведення лісового господарства і раціонального використання лісових ресурсів;
- самофінансування незалежного суб'єкту господарювання;
- вирівнювання фінансових дисбалансів, збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів;
- розвиток деревообробного комплексу, та формування прозорого і доступного ринку деревини;
- забезпечення функціонування незалежної лісової охорони;
- здійснення заходів з охорони лісів від пожеж та захисту від шкідників і хвороб.

Врегулювання прав власності на ліси:

Державні ліси:

Ведення лісового господарства в державних лісах повинно бути ефективним і прозорим. Не допускається приватизація та концесія лісів

державної форми власності.

Пріоритетним завданням для державних лісогосподарських підприємств є оформлення правовстановлюючих документів на право постійного користування земельними ділянками в лісах.

Комунальні ліси:

Ведення лісового господарства в комунальних лісах повинно відбуватись за тими ж правилами, що і у державних лісах.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства здійснює регулювання та моніторинг дотримання лісогосподарських заходів в лісах комунальної форми власності та надає юридичну, освітню, консультаційну підтримку комунальним лісокористувачам.

Комунальні ліси, площа та стан деревостанів яких є недостатнім для забезпечення ефективного ведення лісового господарства повинні бути переданими, за згоди відповідного органу місцевого самоврядування, у державну власність.

Комунальні ліси, які виконують в першу чергу екологічні та рекреаційні функції повинні фінансуватись за рахунок коштів місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища.

Приватні ліси:

Ведення лісового господарства в існуючих приватних лісах повинно відбуватись за тими ж правилами, що і у державних лісах.

Передача лісів державної та комунальної власності у приватну власність забороняється.

Нові приватні ліси можуть створюватись виключно шляхом надання статусу земель лісового фонду існуючим самосійним лісам та шляхом лісорозведення.

Для новостворених приватних лісів повинні бути розроблені спрощені правила ведення лісового господарства, зокрема: спрощена процедура проведення лісовпорядкування, вік проведення рубок головного користування повинен бути знижений.

V. Інструменти реалізації Стратегії

Інструментом реалізації Стратегії є План заходів щодо реалізації Стратегії, що затверджується окремим актом Кабінету Міністрів України і повинен містити чіткі і послідовні заходи щодо управління лісової галуззю, строки та перелік виконавців щодо усіх напрямів та цілей зазначених у відповідному розділі Стратегії. Цей план є обов'язковим для виконання всіма виконавцями, зазначеними у ньому.

План заходів щодо реалізації Стратегії повинен передбачати питання щодо комплексного розвитку галузі, що забезпечить щорічний аналіз її виконання та коригування виконання завдань Стратегії на наступні роки.

Органами, що забезпечують реалізацію Стратегії, є Міндовкілля, Держлісагентство, інші міністерства та центральні органи виконавчої влади, які беруть участь у розробленні проектів нормативно-правових актів з питань реалізації Стратегії.

VI. Фінансове забезпечення впровадження Стратегії

Реалізація заходів, визначених Стратегією, здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів лісокористувачів, а також інших джерел, у тому числі коштів міжнародних організацій та іноземних інвесторів.

VII. Очікувані результати

Реалізація Стратегії сприятиме зниженню рівня корупції у лісовому господарстві, забезпеченню чіткого розмежування функцій між суб'єктами управління галузі, створенню дієвої системи контролю за веденням лісового господарства, переведенню лісового господарства на засади сталого розвитку та ефективному управлінню лісовим господарством, збільшенню площі лісів держави, збереженню біорізноманіття та невиснажливого лісокористування, задоволенню потреб суспільства в лісових ресурсах, поліпшенню водорегулюючих, ґрунтозахисних, рекреаційних та інших корисних властивостей лісів, створенню сприятливіших умов для розвитку підприємництва та нових робочих місць, зменшенню загрози деградації земель, зростанню частки продукції лісового господарства у внутрішньому валовому продукті, забезпеченню зайнятості та соціальної захищеності працівників лісового сектору, зростанню інвестицій у лісову галузь, а також гармонізації норм ведення лісового господарства України з відповідними критеріями Європейського Союзу.

VIII. Моніторинг та оцінка ефективності впровадження Стратегії

Моніторинг та оцінку ефективності реалізації Стратегії щорічно проводить Міндовкілля.

З метою дотримання об'єктивності та неупередженості проведення такого моніторингу та оцінки до його проведення передбачено залучати наукові установи, неурядові організації та незалежні інститути.